

Dr. Erdem ATEŐAĖAOĖLU
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakóltesi
Mali Hukuk Anabilim Dalı

**VERĖİ HUKUKU BAKIMINDAN
ANONİM ŞİRKETLERDE
KÂR PAYI DAĞITIMI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

KÂR PAYI VE DAĞITIMINA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

I. Kâr Kavramı	7
A. Genel Açıklama.....	7
B. Kâr Kavramı	8
C. Kârın Elde Edilme Şekline Göre Kâr Grupları	10
D. Ticari Kâr ve Mali Kâr	10
1. Ticari Kâr	10
2. Mali Kâr	14
II. Kâr Payı Kavramı	16
A. Genel Olarak Kâr Payı Kavramı	16
B. Tarihi Süreçte Kâr Payı.....	21
C. Kâr Payı Hakkının Hukuksal Niteliği	24
1. Mali Hak Niteliği.....	24

2. Kâr Payı Hakkının Vazgeçilmezliği ve Müktesepliği	26
3. Kâr Payı Hakkının Sınırlandırılması	33
D. Kâr Payının Talep Edilebilirliği Sorunsalı	37
E. Kâr Payı Kavramına Esas Olan Safi Kâr Kavramı	42
1. Safi Kâr Kavramı	42
2. Safi Kârın Tespitinde Kurumlar Vergisi	43
3. Safi Kârın Hesaplanması Bakımından Bilanço	46
a. Bilanço	46
b. Ticari ve Mali Bilanço	48
III. Yedek Akçe Kavramı	54
A. Genel Olarak Yedek Akçe Kavramı ve Amacı	54
B. Yedek Akçelerin Türleri	56
1. Genel Açıklama	56
2. Kanuni Yedek Akçeler	57
a. Kanuni Yedek Akçelerin Kaynakları ve Ayrılması	58
aa. Kanuni Yedek Akçelerin Kaynakları	58
aaa. Ticari Faaliyetler Neticesinde Elde Edilen Yıllık Kâr	58
aab. Emisyon Primi ve Iskat Kazançları	59
ab. Kanuni Yedek Akçelerin Ayrılması	62
aba. Birinci Tertip Kanuni Yedek Akçeler	62
abb. İkinci Tertip Kanuni Yedek Akçeler	63
b. Kanuni Yedek Akçelerin Kullanım Amaçları	65
3. İradi Yedek Akçeler	67
a. İradi Yedek Akçe Kavramı	67
b. İradi Yedek Akçelerin Kaynakları	69
ba. Ana Sözleşmeye Dayanarak Ayrılan İradi Yedek Akçeler	69
bb. Genel Kurul Kararı İle Ayrılan İradi Yedek Akçeler	70
4. Gizli Yedek Akçeler	74

İkinci Bölüm
KÂR PAYI DAĞITIMINA İLİŞKİN
HUKUKSAL YAPI VE İŞLEYİŞ

I. Genel Açıklama.....	77
II. Birinci Temettü Ayrılması ve Dağıtımı.....	78
A. Yönetim Kurulunun Teklifi ve Genel Kurulun Dağıtım Kararı.....	78
B. Safi Kâr Üzerinden Birinci Tertip Kanuni Yedek Akçelerin Ayrılması	81
C. Esas Sözleşme ve TTK hükümlerince Ayrılması Gereken I. Temettü Tutarı ve Dağıtılması	82
1. Birinci Temettü Tutarının Hesaplanması	82
2. Ayrılmış Temettünün Dağıtılması ve Dağıtımın Zorunlu Olup Olmadığı	85
a. Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Birinci Temettü Oranı ve Ayrılan Birinci Temettü Tutarının Dağıtılması.....	85
b. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Birinci Temettü Oranı ve Ayrılan Birinci Temettü Tutarının Dağıtılması.....	92
c. Temettü Tutarının Elde Edilme Zamanı	94
III. İkinci Temettü Ayrılması ve Dağıtımı	96
IV. Kâr Payı Dağıtımında Pay Sahiplerinin ve Şirket Kârından Pay Alma Hakkına Sahip Olan Diğer Kişilerin Hesaba Katılması Gerekliliği	98
A. Pay Sahiplerinin Belirlenmesi	98
B. Şirket Kârından Pay Alma Hakkına Sahip Olan Diğer Kişilerin Belirlenmesi.....	103
1. İmtiyazlı Hisse Senetleri ile Sahibine Kârdan Pay Alma İmkanı Yaratan Özel Senetler ve Tahviller	104
a. İmtiyazlı Hisse Senetleri	104
b. İntifa Senetleri.....	106
c. Kâra Katılma Hakkı Veren Tahviller.....	109

d. Kâr ve Zarar Ortaklığı Belgeleri.....	112
2. Yönetim Kurulu Üyelerine ve Şirket Çalışanlarına Dönem Safi Kârı Üzerinden Pay Verilmesi	114
a. Yönetim Üyelerine Yapılacak Ödemeler	114
b. Şirket Çalışanlarına Yapılacak Ödemeler	116

Üçüncü Bölüm

VERGİ HUKUKU BAKIMINDAN ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI DAĞITIMI SAYILAN HALLER

I. Genel Açıklama.....	117
II. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler Uyarınca Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı Sayılan Haller	118
A. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımına ve Örtülü Sermayeye Konu İşlemlerin Genel Karakteristiği Olan Peçeleme.....	120
B. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımına Konu İşlemler Aracılığıyla Kâr Payı Dağıtımı	128
1. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımının Unsurları	133
a. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. Maddesinde Yer Alan İşlem Unsuru	135
aa. Ortağa Ödünç Para Vermek veya Ortaktan Ödünç Para Almak Yoluyla Örtülü Kâr Payı Dağıtılması ...	136
ab. Kurum ile Ortağı Arasında Gerçekleştirilen Mal Alım- Satımı, İmalat ve İnşaat İşleri, Kiralama ve Kiraya Verme İşlemleri Yoluyla Örtülü Kâr Payı Dağıtılması.....	144
ac. Ortağa İkramiye, Huzur Hakkı, Tazminat, Prim veya Başka Adlar Altında Yapılan Ücret Ödemelerini Gerektiren İşlemler Yoluyla Örtülü Kâr Payı Dağıtılması.....	148

---

b. İlişkili Kişi Unsuru.....	150
c. Emsallere Aykırı Bedel-Fiyat Unsuru	154
d. Hazine Zararı Unsuru	160
2. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kâr Payı Dağıtımında Kârın Dağıtılma Tarihi	162
3. Transfer Fiyatlandırmasına Konu İşlemler Aracılığıyla Yapılan Kâr Payı Dağıtımına İlişkin Vergilendirme ve Düzeltilme İşlemleri.....	164
4. İşlem Tarafları Bakımından Örtülü Kâr Payı Dağıtımının Ticaret ve Vergi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi.....	168
C. Örtülü Sermaye Konulması Yoluyla Kâr Payı Dağıtımını.....	172
1. Örtülü Sermaye ve Unsurları.....	172
a. Borçlanmanın Doğrudan veya Dolaylı Olarak Ortaktan veya Ortakla İlişkisi Olan Kişiden Yapılmış Olması Unsuru.....	178
b. Yapılan Borçlanmanın İşletme Faaliyetlerinde Kullanılması Unsuru	182
c. Borçlanma Tutarının Hesap Dönemi İçinde Herhangi Bir Tarihte Kurumun Hesap Dönemi Başındaki Öz Sermayesinin Üç Katını Aşması Unsuru	183
2. Örtülü Sermaye Konulması Aracılığıyla Yapılan Kâr Payı Dağıtımına İlişkin Vergilendirme ve Düzeltilme İşlemleri	188
D. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Yer Alan Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı Düzenlemesi ve Kâr Payı Dağıtımını İle İlişkisi	191
1. Genel Açıklama.....	191
2. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı Müessesesinin Unsurları.....	194
a. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Unsuru	194
b. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancının Dağıtılmış Kâr Payı Sayılması İçin Aranılan Unsurlar....	198

3. Kontrol Edilen Yabancı Kurumdan Elde Edilen Kâr Payının Vergilendirilmesi.....	201
III. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Düzenlenmemiş Çeşitli İşlemlerin Kâr Payı Dağıtımını Sayılıp Sayılmayacağı Sorunsalları ..	205
A. Kayıt ve Beyan Dışı Bırakılan İşlemler Sebebiyle Ortaya Çıkan Matrahın Ortaklara Dağıtılmış Kâr Payı Tutarı Olarak Kabul Edilmesi Sorunsalı	205
B. Kârın Sermayeye Eklenmesinin Pay Sahipleri Bakımından Kâr Payı Dağıtımını Sayılması Sorunsalı	212
1. Genel Açıklama.....	212
2. Şirket Sermayesine İlave Edilen Kârın Dağıtılmış Kabul Edilemeyeceği Kuralı ve Konuyla İlgili Tartışmalar.....	214
a. Kârın Sermayeye Eklenmesinin Kâr Payı Dağıtımını Olarak Kabul Edilemeyeceği Kuralı	214
b. Kârın Sermayeye Eklenmesi Sonucu Bedelsiz Hisse Senedi Verilmesi	214
c. Kârın Sermayeye Eklenmesi Sonrasında Yapılan Sermaye Azaltımı İşlemi.....	221
IV. Kurumlar Vergisi Yükümlüleri Bakımından Avans Kâr Payı Dağıtımını (Temettü Avansı)	223
A. Avans Kâr Payı Dağıtımını (Temettü Avansı) Hakkında Genel Değerlendirme	223
B. Sermaye Piyasası Mevzuatına Göre Dağıtılan Temettü Avansı	226
1. Genel Açıklama.....	226
2. Temettü Avansı Dağıtımını Esasları.....	228
a. Temettü Avansı Dağıtımını Kararı	229
b. Temettü Avansı Tutarının Hesaplanması	231
c. Temettü Avansı Dağıtımına İlişkin İlan ile Bildirim.....	233
d. Temettü Avansı Dağıtım Zamanı ve Ödemesi	234
3. Temettü Avansının Ortaklara Verilen Borç Olarak Kabul Edilebilmesi.....	236

4. Avans Kâr Pay Dağıtımını İçin Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımına İlişkin Hükümlerin Uygulanabilmesi.....	238
5. Avans Kâr Payı Dağıtımının Yapıldığı Hesap Döneminin Zararla Sonuçlanması	241
6. Avans Kâr Payı Dağıtımında Vergi Kesintisi	244
C. Safi Kârın Dönemsel Olması İlkesinin Avans Kâr Payı Dağıtımını ile İlişkisi ve TTK'nın 72. maddesine Göre Belirlenen Kısa Hesap Döneminin Kâr Payı Dağıtımına Olası Etkileri.....	246
D. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinden Elde Edilen Kazançların Vergilendirilmesine İlişkin Özel Hesap Döneminden Önce Dağıtılan Kârın Temettü Avansı Olarak Değerlendirilmesi.....	250
1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinden Elde Edilen Kazançlarda Dağıtım Dönemi Sorunsalı	250
2. Özel Vergilendirme Dönemi Bitmeden Yapılan Dağıtımların Temettü Avansı Olarak Değerlendirilmesi Sorunsalı.....	253
E. Şirket Kazançlarının Yılda Bir Kaç Kere Dağıtılabilmesine İlişkin TTK Madde 364 Hükümünün Temettü Avansının Yasal Dayanağı Olabilmesi.....	257
F. Avans Kâr Payı Dağıtımına İlişkin Genel Değerlendirme	259

Dördüncü Bölüm

KÂR PAYININ VERGİLENDİRİLMESİ

I. Kâr Payının Vergilendirilmesine İlişkin Yöntemler ve Karşılaştırmalı Hukuk Kapsamında Kâr Payının Vergilendirilmesi.....	261
A. Genel Açıklama.....	261
B. Ülkelerin Kâr Payının Vergilendirilmesi Konusunda Uyguladığı Yöntemler	263

1. Klasik Yöntem	264
2. İkili Vergi (Bütünleşme) Yöntemi-(Integrated System)	267
3. Vergi Alacağı Yöntemi (Imputation System)	269
4. İstisna Yöntemi	271
5. Kâr Payının Vergilendirilmesine İlişkin Yöntemlerin Vergi Yükümlülerine Getirdiği Vergi Yükü	272
C. Karşılaştırmalı Hukuk Kapsamında Kâr Payının Vergilendirilmesi	274
1. İngiltere	274
2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	276
3. Finlandiya	280
4. Almanya	283
5. Avustralya	284
II. Türk Vergi Sistemi Bakımından Anonim Şirketler Tarafından Dağıtılan Kâr Payının Vergilendirilmesi	286
A. Kurumlar Vergisi Yükümlülerinin Tam Yükümlü Kurumlardan Elde Ettikleri Kâr Payının (Yurt İçi İştirak Kazancının) Vergilendirilmesi	286
1. Genel Açıklamalar	286
a. İştirak Kazancı Kavramı	287
b. Kurumların Sahip Oldukları Yatırım Fonlarının Katılma Belgeleri ile Yatırım Ortaklıklarının Hisse Senetlerinden Elde Ettikleri Kâr Payları	288
c. Kurumların Yönetim Kurulunda Bulundurdıkları Temsilcileri Vasıtasıyla Elde Ettikleri Kâr Payları	288
d. Kurumların Sahip Oldukları Kurucu Senetleri ile Diğer İntifa Senetlerinden Elde Ettikleri Kâr Payları	289
2. İstisna Hükümü Çerçevesinde Kurumlarda Tam-Dar Yükümlülük Ayrımı ve Mali İkametgâh Kavramı	293
3. Yurt İçi İştirak Kazancı İstisnası Uygulaması	297

B. Kurumlar Vergisi Yükümlülerinin Dar Yükümlü Kurumlardan Elde Ettikleri Kâr Payının (Yurt Dışı İştirak Kazancının) Vergilendirilmesi	300
1. Genel Açıklamalar.....	300
2. Yurt Dışı İştirak Kazançları İstisnasının Şartları.....	302
3. Yurt Dışı İştirak Kazancı İstisnası Uygulaması.....	306
C. Anonim Şirketler Tarafından Dağıtılan Kâr Payını Elde Eden Gerçek Kişilerin Vergilendirilmesi.....	309
1. Genel Açıklama.....	309
2. Gerçek Kişilerin Elde Ettikleri Kâr Payının Vergilendirilmesine İlişkin Genel Esaslar	310
a. Tam Yükümlü Gerçek Kişilerin Elde Ettikleri Kâr Payının Vergilendirilmesi.....	310
b. Dar Yükümlü Gerçek Kişilerin Elde Ettikleri Kâr Payının Vergilendirilmesi.....	313
c. Anonim Şirketlerin 31.12.1998 Tarihinden Önce Elde Ettikleri Kazançlarını Dağıtmaları Sonucu Gerçek Kişiler Tarafından Elde Edilen Kâr Payının Vergilendirilmesi	314
d. Anonim Şirketlerin 01.01.1999 ile 31.12.2002 Tarihleri Arasında Elde Ettikleri ve Kurumlar Vergisinden İstisna Edilmiş Kazançları Dağıtmaları Sonucu Gerçek Kişiler Tarafından Elde Edilen Kâr Payının Vergilendirilmesi.....	314
e. Anonim Şirketlerin GVK'nın Geçici 61. Maddesi Kapsamında Yatırım İndirimi İstisnasına Tabi Tutulmuş Kazançlarını Dağıtması Sonucu Gerçek Kişiler Tarafından Elde Edilen Kâr Payının Vergilendirilmesi	316
f. Anonim Şirketlerin GVK'nın Geçici 62. Maddesi Kapsamında Elde Ettikleri Kâr Payı Kazancını Dağıtması Sonucu Gerçek Kişiler Tarafından Elde Edilen Kâr Payının Vergilendirilmesi	317

D. Uluslararası Çifte Vergilendirmeyi Önlemeye İlişkin Anlaşmaların Kâr Payı Gelirinin Vergilendirilmesine Olan Etkisi.....	317
1. Genel Açıklama.....	317
2. Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarının Kâr Payı Gelirinin Vergilendirilmesi Üzerindeki Etkisi.....	319
3. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasında Yer Alan Dar Yükümlü Kurumların Elde Ettikleri Kâr Payının Vergilendirilmesine İlişkin Özel Hükümler	323
SONUÇ	327
TABLO: ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMALARI ÇERÇEVESİNDE TEMETTÜLER ÜZERİNDEN KAYNAK DEVLETTE ALINACAK VERGİ ORANLARI	357
KAYNAKÇA	365